

Alþingi
Umhverfis- og samgöngunefnd
Austurstræti 8-10
101 Reykjavík

Reykjavík, 15. apríl 2021
Tilvísun: 2021030704/PHH

Efni: Umsögn um frumvarp til laga um loftferðir, 586. mál

Persónuvernd vísar til beiðni umhverfis- og samgöngunefndar Alþingis, frá 18. mars 2021, um umsögn um frumvarp til laga um loftferðir (þskj. 994, 586. mál á 151. löggjafarþingi). Með frumvarpinu er lagt til að sett verði ný heildarlög um loftferðir sem taki mið af þjóðréttarlegum skuldbindingum sem Ísland hefur undirgengist, sem og stefnu stjórnvalda á sviði flugsamgangna.

Persónuvernd gerir athugasemdir við eftirfarandi atriði:

1.

Í d. lið 20. gr. frumvarpsins er reglugerðarheimild til handa ráðherra til að kveða á um nánari framkvæmd laganna, þ.e. um samevrópsk gagnasöfn og gagnagrunna, þ.m.t. upplýsingaöryggi og vernd persónuupplýsinga, geymslutíma, rétt til aðgangs og takmarkanir á rétti til að leiðrétta eða eyða upplýsingum úr gagnasafni eða gagnagrunni.

Í f. lið 131. gr. frumvarpsins er einnig gert ráð fyrir því að ráðherra sé heimilt að setja í reglugerð nánari ákvæði um framkvæmd laganna, þ.m.t. að kveða nánar á um meðhöndlun og vernd persónuupplýsinga.

Að mati Persónuverndar er rétt að líta til þess að kveðið er á um þessi atriði í ákvæðum laga nr. 90/2018 um persónuvernd og vinnslu persónuupplýsinga. Í þessu sambandi vekur Persónuvernd einnig athygli á að mikilvægt er að framkvæmd við meðhöndlun og vernd persónuupplýsinga sé samræmd og að ekki komi til frávík sem kunna að rýra vernd slíkra upplýsinga eða valda óvissu um rétt hinna skráðu.

Mikilvægt er að við setningu slíkra reglugerða og framkvæmd laga á grundvelli frumvarpsins verði höfð hliðsjón af framangreindu. Þá leggur Persónuvernd áherslu á að í ljósi eðlis þeirrar vinnslu persónuupplýsinga, sem frumvarpið gerir ráð, ætti eins og frekast er unnt að vera afmarkað í lagatexta hvaða vinnsla persónuupplýsinga er heimil og hvernig að henni er staðið.

2.

Í 1. mgr. 159. gr. frumvarpsins er gert ráð fyrir því að í athugun á bakgrunni felist skoðun lögreglu á upplýsingum um einstakling sem veitt hefur heimild sína eða staðfestingu til framkvæmdarinnar. Upplýsingaöflun felur samkvæmt ákvæðinu meðal annars í sér skoðanir á:

- a. skráám lögreglu, þ.m.t. málaskrá lögreglu,

- b. sakaskrá og skrá dómstóla,
- c. upplýsingakerfi Alþjóðalögreglunnar, Löggæslusamvinnustofnunar Evrópusambandsins eða annarra erlendra yfirvalda og stofnana,
- d. upplýsingakerfum töllyfirvalda,
- e. upplýsingakerfi þjóðskrár.

Hvað varðar hina almennu bakgrunnsathugun í þágu flugverndar er til þess að líta að í reglugerð (ESB) 2015/1998, með síðari breytingum, er einungis vísað til sakaskrárupplýsinga (e. criminal record), sbr. b-lið greinar 11.1.3 og b-lið greinar 11.1.4 í viðauka við reglugerðina. Samkvæmt því er gengið lengra í ákvæði 1. mgr. 159. gr. frumvarpsins en efni reglugerðarinnar gefur tilefni til hvað varðar skoðun í málaskrá lögreglu. Þá er til þess að líta að sumt af því sem skráð er í málaskrá, þ.e. í málum sem ekki hefur lokið með sektargerð eða dómi, verður að teljast ósannað. Vísast í því sambandi til meðalhófsreglu persónuverndarlöggjafarinnar sem er að finna í 3. tölul. 1. mgr. 8. gr. laga nr. 90/2018 og c. lið 1. mgr. 4. gr. laga nr. 75/2019, sem og meginreglu persónuverndarlaga um að þær persónuupplýsingar sem unnið er með hverju sinni skuli vera réttar og áreiðanlegar, sbr. 4. tölul. 1. mgr. 8. gr. laga nr. 90/2018 og d. lið 1. mgr. 4. gr. laga nr. 75/2019.

Í ljósi framangreinds telur Persónuvernd að á því þurfi að vera mjög rík þörf ef nýta á upplýsingar úr málaskrá lögreglu í þágu annars en löggæslu og rannsóknar sakamála, en ljóst er að slíkar upplýsingar geta verið mjög nærgöngular og fela oft í sér óstaðfestar grunsemdir. Verði á annað bord titið svo á að hér sé slík þörf fyrir hendi telur Persónuvernd þörf á að afmarkað verði með skýrum hætti í lagatexta hvers konar upplýsinga afla megi úr málaskrá lögreglu, sbr. þau sjónarmið sem rakin eru í niðurlagi 1. kafla hér að framan. Að öðrum kosti telur stofnunin að fella verði tilvísun til málaskrár lögreglu brott úr a-lið 1. mgr. 159. gr. frumvarpsins.

3.

Í 2. mgr. 159. gr. frumvarpsins er gert ráð fyrir því að í einhverjum tilfellum kunni að vera þörf á því sem nefnt er hert bakgrunnsathugun, sbr. greinar 11.1.2 og 11.1.3 í reglugerð (ESB) 2015/1998, sbr. reglugerð (ESB) 2019/103, sem feli þá einnig í sér öflun upplýsinga úr gögnum sem eru í frumvarpinu nefnd „önnur gögn og viðeigandi upplýsingar sem eru tiltækar og má telja að skipt geti máli til að ákvarða hæfi umsækjanda“.

Í athugasemdum við 2. mgr. 159. gr. í greinargerð segir:

„Orðalag ákvæðisins á ensku hefur vakið upp nokkrar spurningar þar eð vísað er til „intelligence and any other information available to the competent authorities“ en í ljósi þess að á Íslandi er ekki leyniþjónusta/öryggiþjónusta og aðgengi að slíkum upplýsingum takmarkað eða háð aðgengi erlendis frá hefur orðalag málsgreinarinnar verið aðlagð íslenskum aðstæðum. Meðal annarra gagna eru t.d. upplýsingar sem aðgengilegar eru á opinberum vettvangi, á netinu og í fjölmiðlum. Miðað er við að nánar verði útfært í reglugerð í hvaða tilvikum þörf er á hertri athugun á bakgrunni og hvenær hefðbundin athugun er nægjanleg.“

Stjórnvöld vinna persónuupplýsingar almennt á grundvelli 3. tölul. 9. gr. laga nr. 90/2018, þ.e. að vinnslan sé nauðsynleg til að fullnægja lagaskyldu sem hvílir á ábyrgðaradila. Þótt ekki sé loku fyrir það skotið að útfæra megi vinnslu í reglugerð er það mat Persónuverndar að það sé í þágu fyrirsjáanleika laga og í takt við vandaða lagasetningu að kveðið sé á um fyrirkomulag vinnslu í lögum fremur en reglugerð eins og frekast er unnt. Eins er til þess að líta að það er meginregla persónuverndarlaga, sbr. 4. tölul. 1. mgr. 8. gr. laga nr. 90/2018 og d. lið 1. mgr. 4. gr. laga nr. 75/2019, að þær

persónuupplýsingar sem unnið er með hverju sinni, skuli vera réttar og áreiðanlegar. Sérstaklega getur reynt á álitafni í því sambandi ef einkum er unnið með gögn sem er að finna á netinu og í fjölmiðlum líkt og vísað er til í greinargerðinni, enda geta þau verið óstaðfest.

Að öðru leyti bendir Persónuvernd á að í ákvæðum frumvarpsins er ekki greint frá því í hverju hert bakgrunnsathugun felst, né í hvaða tilvikum hennar er krafist. Í ljósi þeirra sjónarmið sem rakin eru í niðurlagi 1. kafla hér að framan er það mat Persónuverndar að slíkur ágalli sé á 2. mgr. 159. gr. frumvarpsins að hún geti ekki orðið traustur grundvöllur vinnslu persónuupplýsinga sem falla undir skilgreiningu 12. gr. laga nr. 90/2018, þ.e. upplýsinga um refsiverða háttsemi.

4.

Persónuvernd ítrekar að við alla vinnslu persónuupplýsinga þarf að hafa hliðsjón af meginreglum laga nr. 90/2018, eða eftir atvikum laga nr. 75/2019, sem m.a. lúta að því að þær persónuupplýsingar sem unnið er með hverju sinni séu nægilegar, viðeigandi og ekki umfram það sem nauðsynlegt er miðað við tilgang vinnslunnar. Að öðru leyti telur stofnunin ekki tilefni til athugasemda. Verði frekari umsagnar óskað um einstök atriði verður hún fúslega veitt.

F.h. Persónuverndar,

Helga Sigríður Þórhallsdóttir

Páll H. Halldórsson